

Kossuth Zsuzsanna szellemi örökségének letéteményesei

A Kossuth Zsuzsanna Emlékév záróinterjúja Schmidtné Makray Katalin tiszteletbeli ápoló, fővédnökkel, Vártokné Fehér Rózsa az Ápolási Egyesület alelnökével, az Ápolásmenedzsment Rovat vezetőjével és Tamás Éva lapigazgatóval

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 170. évfordulóját ünnepeljük ez év márciusában, amikor figyelmünk a szabadságért küzdő hőseinkre irányul. Kevesen tudják azonban, hogy a kiemelkedő történelmi személyiségek sorában helye van Kossuth Zsuzsannának is, aki országos főápolónőként megszervezte a magyar szabadságharc sérültjeinek ápolását és korát megelőzve letette az ápolói hivatás alapjait. Ez év február 19-én, a Magyar Ápolók Napja alkalmából a Duna Palotában megtartott ünnepségen rangos elismerésben részesült az IME Interdiszciplináris Magyar Egészségügy – Az egészségügyi vezetők szaklapja két munkatársa – Tamás Éva lapigazgató és Vártokné Fehér Rózsa, az Ápolásmenedzsment Rovat vezetője –, valamint Schmittné Makray Katalin tiszteletbeli ápoló, a Magyar Ápolók Napja és a 2017-es Kossuth Zsuzsanna Emlékév fővédnöke, akikkel nagy elődünk szellemi örökségéről és az ápolói hivatásról beszélgettünk.

GONDOLATBÓL TETT

– Ön éveken át elhivatottan dolgozott azért, hogy ráirányítsa a társadalom figyelmét Kossuth Zsuzsanna méltatlanul elfeledett alakjára. Mikor és milyen indíttatásból vállalta ezt a missziót?

Vártokné Fehér Rózsa:

A Magyar Ápolási Egyesület megalapítása, 1989 óta részt vettem a szervezet munkájában, alapító tagként, később négy éven át vezetőségi tagként, majd 2010-től a mai napig alelnökként. Egyesületünk 1999-ben hozta létre a Kossuth Zsuzsanna-díjat, amelyet minden év május 12-én – Florence Nightingale születésének évfordulóján –, az Ápolók Nemzetközi Napján adtunk át. 2009-ben jómagam is abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy átvehettem ezt a rangos elismerést, ekkor terelődött a figyelmem a díj névadójára. Az emberek nem sokat tudnak Kossuth Zsuzsannáról, akit bátyja, Kossuth Lajos nevezett ki 1849. április 16-án országos főápolónőnek. Fő feladata volt az összes egészségügyi intézmény ellenőrzése, helyszíni szemlék végzése, javaslatétel a táborigények létrehozására. Mint főápolónő, részt vett a betegek ellátásában és a sebesültek elhelyezésében is. Hetvenkét táborigény felállításában működött közre. Felhívására önkéntesek kapcsolódtak be a munkába, ami áttörést hozott a kor egészségügyi ellátásában. Irányítása alatt szigorú követelményeket, működési rendet állítottak fel. Pontosan meghatározták a kornak megfelelő kórházi felszereléseket, szabványosították a műszerezettséget, biztosították

a gyógyszer- és kötszerellátást. Mindennek köszönhetően a XIX. század derekán a hazai egészségügy fejlődése olyan minőségi, előremutató változást eredményezett, ami a világon elsőként Magyarországon valósult meg. Kevésbé ismert, hogy Kossuth Zsuzsanna önfeláldozó, humánus munkája négy évvel megelőzte annak a nemzetközileg elismert ápolási rendszernek a bevezetését, amelynek kidolgozása Florence Nightingale nevéhez fűződik. 2011-ben, az Önkéntesség Európai Évében hazánkban is számos rendezvény zajlott, ugyanakkor Kossuth Zsuzsanna neve még említésre sem került, pedig ő volt az első, aki bevonta az önkénteseket a betegápolásba. Ekkor fogalmazódott meg bennünk, hogy ezentúl az ő emlékének tisztelegve, a születésnapján – február 19-én – ünnepeljük a Magyar Ápolók Napját, és a továbbiakban ezen a napon fogjuk átadni a róla elnevezett díjat az arra érdemes szakdolgozóknak. Kezdeményezésünket a kezdetektől támogatta Schmittné Makray Katalin olimpikon és dr. Szócska Miklós egészségügyért felelős államtitkár, akik vállalták a Magyar Ápolók Napja fővédnökségét.

– Mikor találkozott először Kossuth Zsuzsanna nevével, és miért érezte úgy, hogy az ügy mögé kell állnia?

Schmittné Makray Katalin:

Kossuth Zsuzsanna nevét gyermekkoromtól ismertem, hiszen a nevét több iskola – többek között egy Óbudán működő szakközépiskola is – viselte. Arról azonban, hogy pontosan mit is vitt véghez, Rózsától szereztem tudomást, a mai napig hálás vagyok érte a sorsnak. Egy percig nem volt számomra kérdés, hogy elfogadjam a felkérését és büszkén álljak az ügy mögé. Többszöri próbálkozás – számtalan kérés, folyamodvány – meghozta az eredményét, és megtörtént az áttörés. 2014-ben – a Magyar Ápolási Egyesület fennállásának huszonötödik évében – az Országgyűlés határozatban nyilvánította február 19-ét a Magyar Ápolók Napjává. Tudjuk, ki volt Kossuth Zsuzsanna, és azt is, hogy annak a mércének, amelyet ő állított, ma százszor könnyebb, ugyanakkor százszor nehezebb is megfelelni. Mai ésszel szinte felfoghatatlan, hogy az akkori körülmények között – amikor nem volt se telefon, se gépkocsi, se internet – hogyan volt képes megszervezni 72 kórházat, azokat megtölteni kötszerrel, gyógyszerrel, és nem utolsósorban a betegágyak mellé álló önkéntesekkel.

Vártokné Fehér Rózsa:

Arról nem is beszélve, hogy 1848 januárjában elveszítette a férjét, magára maradt várandósan, két kisgyerekekkel. Amikor bátyja kinevezte őt országos főápolóvá, félretette bánatát és útnak eredt, végigjárta az országot és fáradhatatlanul végezte a rábízott feladatot. Tetteivel és levelezéseiben

bizonyoságot tett arról, hogy a haza a legértékesebb tulajdonunk, amit az elődeink hagyományoztak ránk, és amit nekünk úgy kell továbbadnunk utódainknak, hogy mi is hozzátevéjük a kornak megfelelő értékeket.

– Mikor döntött úgy, hogy az IME szaklapban fórumot biztosít ennek a küldetésnek?

Tamás Éva:

2002-ben indítottuk el az IME szaklapot, amelyben kiemelt szerepet szántunk az Ápolásmenedzsment rovatnak. Olyan ápolásmenedzsment filozófiát szándékoztunk és igyekszünk a mai napig bemutatni, amely a személyes méltóság és értékek figyelembevételén alapszik. Külön hangsúlyt fektetünk az oktatás, a kutatás és a szakmai gyakorlat területén az új eljárások, beavatkozások megismertetésére. Ennek a rovatnak a vezetője lett a második évfolyamtól kezdve Rózsa, aki 2009-ben – éppen egy vidéki járóbeteg konferenciára utazván – elmesélte nekem, hogy kutatást indított Kossuth Zsuzsanna életművének feltárásáért. Az elmondottak olyannyira felkeltették az érdeklődésem, hogy rögtön felajánlottam, ha bármilyen eredményre jut, annak készséggel helyt adunk a lapban. Nagyon fontosnak tartottam, hogy az ezzel kapcsolatos híreknek legyen publicitása, ezért rögtön le is közöltük egy erről szóló, közösen írt cikkünket. Azért vállaltam ezt a missziót, hogy minél több embernek jusson a tudomására, mit tett a hazánkért Kossuth Zsuzsanna. Természetesen nagy öröömre szolgált, amikor a Magyar Ápolók Egyesülete – Rózsa fáradozásának és Makray Katalin hathatós közreműködésének köszönhetően – elérte, hogy február 19-ét a Magyar Ápolók Napjává nyilvánítsa az Országgyűlés. Tavaly pedig folyamatosan publikáltuk a Kossuth Zsuzsanna Emlékév eseményeit, így járulva hozzá – a magunk lehetőségeihez mérten – annak sikeréhez.

PÉLDAKÉP SZÜLETETT

– Nagy elődünk emlékét őrzi a 2014-ben, a Magyar Ápolók Egyesülete gondozásában megjelent „Kossuth Zsuzsanna szellemi öröksége” című ünnepi kiadvány, amelynek Ön a szerzője. Önnek személyesen mit jelent a könyv címe?

Vártokné Fehér Rózsa:

Kossuth Zsuzsanna gondolataiból olyan alapértéket tudunk meghatározni, mely mindannyiunk számára követhető példa. Írásai, nyelvezetének megismerése egy külön tanulmányt feltételez. Gondolatainak minden sorából lehet tanulni, cselekedetei, szervezőképessége szinte ma is időszzerű. Kossuth Zsuzsanna nekünk, ápolóknak példát mutat küzdésből, emberségből, hazaszeretetből. Bölcsességet tanulhatunk tőle, és azt, hogy mindenkor felelősséggel és alázattal a közjót kell szolgálni. A szellemi hagyatékából meríthetünk hitet, erőt, tanulhatunk tőle dolgozni, küzdeni, szeretni, szenvedni.

– Vajon a felsorolt értékek mennyire időszerűek napjainkban? Beleéghet-e a mai pályakezdő és az ápolói hivatást választó fiatalok tudatába Kossuth Zsuzsanna példája?

Schmittné Makray Katalin:

A becsület, a kitartás, a küzdés, az elfogadás, az emberiség soha el nem múló erkölcsi értékek. Meggyőződésem, hogy a Rózsa által szerkesztett könyvet kötelező olvasmányként kellene beilleszteni az egészségügyi szakközépiskolák tananyagába. Rózsa minden egyes szava a mai napig aktuális. A könyvben minden lényeges tudnivaló említésre került, így aki azt elolvassa, ha érti a sorokban rejlő üzenetet, példaképnek fogja tekinteni ezt az asszonyt. Ez lenne az oktatás egyik fontos feladata, hiszen példakép nélkül talajtalanná válnak az emberek. Így van ez a sportban, a művészetben és minden egyes szakmában. Az ápolók – akiknek a 90 százaléka nő – legyenek akárhány évesek, mind beleképzelhetik magukat az ő történetébe. Belegondolhatnak, hogy ez a fiatalasszony a bátyja hívó szavára két kisgyermek és egy csecsemő mellől kelt útnak, hogy kórházakat állítson fel, és sebesülteket ápoljon. Kossuth Zsuzsannának egyértelműen az ápolók példaképévé kell válnia, és onnantól kezdve minden egészségügyi szakember tudni fogja, hogy ki volt ez a csodálatos asszony. Nem kell nekünk a szomszédba mennünk, hogy példaképet találjunk, hiszen megvannak a magunk hős emberei és asszonyai.

Tamás Éva:

Teljes mértékben egyetértek ezzel. A minap megkérdeztem a középiskolás unokámat, hogy mit tud Kossuth Zsuzsannáról. Azt felelte, az iskolában mindössze annyit tanultak róla, hogy Kossuth Lajos húga volt. Ezzel szemben én úgy vélem, hogy a fiatalságnak meg kellene ismernie az ő munkásságát. Mert kellene a példaképek, főleg egy olyan szakmában, amelynek a megbecsültségét napjainkban próbáljuk meg visszaszerezni. Idén ünnepeljük egy másik nagy elődünk, Semmelweis Ignác születésének kétszázadik évfordulóját. Örömmel csatlakoztunk a Semmelweis Emlékévhez, ahogy tettük ezt tavaly a Kossuth Zsuzsanna Emlékév kapcsán is. Minden IME lapszám címlapján közzétettük a portróját, és igyekeztünk minél több idekapcsolódó publikációt és interjút megjelentetni. Idei első nagy szakmai rendezvényünkön, a XIII. IME Regionális Egészségügyi Konferencián – amelynek nyitóelőadását Prof. Dr. Rosivall László, a Semmelweis Emlékbizottság elnöke tartotta – is elmondtam: az önkéntesség kapcsán mindenki Florence Nightingale-t emlegeti, és fogalma sincs az embereknek arról, hogy évekkel korábban mennyit tett az ápolásért és a hazájáért Kossuth Zsuzsanna. Őszintén remélem, hogy ez a helyzet változni fog Rózsa fáradozása nyomán, akinek elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy Kossuth Zsuzsanna emléke ne merüljön végleg a feledés homályába. Mindent megtett azért is, hogy születésének kétszázadik évfordulójára hazakerüljenek Amerikából Kossuth Zsuzsanna hamvai, ám az érintett New York-i egyház nem engedélyezte a kutatást a tulajdonában lévő területen, így csak egy marék föld kerülhetett haza abból a földből, ahol ez a nagyszerű asszony nyugszik.

– Az emlékét azonban Önök felélesztették, és életben tartják. Jó példa erre a tavalyi emlékév, melynek során számos ünnepségen emlékeztek meg róla. Mely eseményeket emelné ezek közül?

Vártokné Fehér Rózsa:

Az emlékévk megnyitója sajtótájékoztató keretében történt 2017. január 11-én, amikor „Ápoljuk a hagyományt!” címmel egyesületünk sajtóközleményt adott ki. A tavalyi évben különböző programokkal, projektekkal, kommunikációs anyagokkal hívtuk fel a közvélemény figyelmét Kossuth Zsuzsanna élet-útjára. Megrendezésre került február 19-én a Magyar Ápolók Napja országos ünnepe, amelyet megtisztelt jelenlétével dr. Ónodi-Szűcs Zoltán egészségügyért felelős államtitkár, méltatva a magyar ápolók munkáját. Az ünnepségen Pro Sanitate díjakat, Miniszteri Elismerő Okleveleket és Kossuth Zsuzsanna-díjakat vehettek át a tagtársaink. Május 12-én, az Ápolók Nemzetközi Napján is igyekeztünk tisztelegni honleányunk emléke előtt, és ezen alkalomból került sor az egyesületünk által kiírt Kossuth Zsuzsanna pályázatra beérkezett legjobb pályamunkák bemutatására is. November 8-9-én, egyesületünk őszi konferenciáján a régióvezetők előadásából kiderült, hogy sokan csatlakoztak a kezdeményezésünkhöz: emlékhelyeket létesítettek, megemlékező ünnepeket tartottak, és országsszerte közösségi, szabadidős programok is zajlottak a bicentenárium jegyében. A Magyar Nemzeti Bank Kossuth Zsuzsanna születésének kétszázadik évfordulója alkalmából ezüst és színesfém emlékérmét bocsátott ki. Tamás Éva lapigazgató asszony felvállalta, hogy eljuttatja misszióinkat az egészségügyi szakmához, és az IME tudományos folyóirat minden fedőlapján megjelenteti Kossuth Zsuzsanna portróját, ezzel is felhívva az olvasók figyelmét az emlékévre és az ezzel kapcsolatos publikációkra. A Magyar Ápolási Egyesület gondozásában, Bugarszki Miklós, egyesületünk elnöke és jómagam „Kétszáz éve született Kossuth Zsuzsanna” címmel díszkötetet állítottunk össze és adtuk ki. A figyelem fókuszába került tehát az asszony, akit sikerült kiemelni a feledés homályából. Úgy vélem, elértük a célunkat, hogy minél többen ismerjék meg Kossuth Zsuzsanna munkásságát, és neve a köztudatba kerüljön.

AZ EMLÉKEZÉS NEM ÉRT VÉGET

– Legutóbb ez év február 15-én avattak emléktáblát Kossuth Zsuzsanna egykori lakhelyén, a József Attila utca 1. számú társasház falán.

Schmittné Makray Katalin:

Az emléktáblát a Magyar Ápolók Egyesülete és a főváros V. kerületének Önkormányzata állította közösen, támogatásból. Az ünnepélyes avatáson Szentgyörgyvölgyi Péter, Belváros polgármestere és Bugarszki Miklós, a Magyar Ápolók Egyesülete leplezte le az emléktáblát. A teljesség kedvéért el kell mondanom, hogy ez igazi csapatmunka volt, amelyben mindenki – jómagam is – a rá kiszabott feladatot teljesítette, ki-ki a saját tehetsége és lehetőségei szerint. Ám soha nem került volna emléktábla a József Attila utca sarkán álló ház falára, ha nincs Rózsa, aki ennek az ügynek a gazdája volt. Minden mozzanatot előkészített, szállította az információt, és tenni vágyása, lelkesedése átragadt az emberekre. Neki köszönhetően – annak ellenére, hogy sok nehézségbe ütköztünk – az utolsó percig bíztam abban, hogy sikerrel járunk.

Vártokné Fehér Rózsa:

Ha már a szóba került a csapatmunka, hadd mondjam el, hogy az emléktáblát kisplasztika díszíti, amelynek alkotója Józsa Judit kerámiaszobrász. Egy fennmaradt portré alapján formázta meg Kossuth Zsuzsannát, akit egy sebesült honvédet az ölében tartva ábrázolt.

– Önök mindhárman rangos elismerésben részesültek a Magyar Ápolók Napja idei ünnepi rendezvényén. Hogyan élték ezt meg?

Schmittné Makray Katalin:

Azóta sem ocsúdtam fel a meglepetésből. Természetesen a Magyar Ápolók Napja fővédnökeként jelen voltam az ünnepségen. Nem akartam hinni a fülemnek, amikor – miután sorra átadtuk a díjakat – a saját nevemet hallottam. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy átvehettem a Kossuth Zsuzsanna-emlékdíjat és az azzal járó díszoklevelet. Még ennél is nagyobb örömmre szolgált, hogy az egyesület egy ólomkristályba gravírozott Kossuth Zsuzsanna portrét és díszoklevelet adományozott Rózsának a Kossuth Zsuzsanna misszióban kifejtett áldozatos tevékenységének elismerésül, amely – személyes véleményem szerint – életmű díjnak is tekinthető.

Vártokné Fehér Rózsa:

Nem az én személyes közreműködésem a lényeges, hanem az, hogy beérett a munkánk, és mára nagyon sokan magukévá tették ezt a missziót. Ugyanakkor kicsit szomorú is vagyok, mert azt, amit annyira reméltem – az ápolói életpályamodell bevezetését – egyelőre nem sikerült elérni. Pedig vonzóvá kell tenni az ápolói pályát, mert ennek hiányában nem tudjuk biztosítani az egészségügyi dolgozók utánpótlását. Az átlátható, világos karrierút motiválhatja a pályaválasztókat a szociális ellátás és az egészségügy irányába. Olyan életpályamodell bevezetésére lenne szükség, amely által az ápolás vonzó, kiszámítható, pozitív jövőképet mutató hivatássá válhat.

Tamás Éva:

Éppen ezért igyekszünk ráirányítani a figyelmet az ápolói hivatásra az IME szaklap hasábjain. Hiszen az ápolók ott vannak életünk kezdetén és az elmúlás pillanatában is. Munkájukat természetesnek vesszük, azonban annak nehézségeiről, komplexitásáról és a hivatásuk történetéről mégis keveset tudunk. Így van ez az 1848-49-es forradalommal és szabadságharcával is, amelynek idejéből számtalan történetet és dicső tettet ismerünk. Minderről sokat hallunk ez év tavaszán, a százhetvenedik évfordulón, ám illő és üdvös lenne, ha a közbeszédben szó esne Kossuth Zsuzsanna történelmi hagyatékáról is, melynek jelentősége vetekszik a katonai sikerekkel. Hiszen Kossuth Zsuzsanna munkássága korszakalkotónak számít, és éppen ebből a megfontolásból döntöttünk úgy tavaly, hogy végigkísérjük az emlékévk eseményeit, publicitást adva azoknak az IME tudományos folyóiratban. Mindennek visszacsatolása az a díszoklevél, amelyet a Magyar Ápolási Egyesület által meghirdetett Kossuth Zsuzsanna Emlékvévk kommunikációjának támogatásáért vehettek át a február 19-én megtartott ünnepi rendezvényen.

Schmittné Makray Katalin:

Az emlékév lezárult, ám a megemlékezések korántsem értek véget. Mostantól Kossuth Zsuzsanna nem csak február 19-én, hanem az év összes napján örök etalonja kell, hogy legyen az ápolóknak. Életben kell tartanunk az emlékét, és ebből mindenkinek ki kell vennie a maga részét. A Magyar

Ápolási Egyesület támogatójaként szívből remélem, hogy azok, akik a tavaszi elnökváltást követően betöltik majd az egyesület vezetői tisztségeit, követni fogják elődeik példáját, és hozzájuk hasonló elkötelezettséggel fogják szolgálni a magyar ápolás ügyét.

Boromisza Piroska

NÉVJEGY

Schmittné Makray Katalin olimpikon, tiszteletbeli ápoló, a Magyar Ápolók Napja, valamint a Kossuth Zsuzsanna Emlékév fővédnöke.

Vártokné Fehér Rózsa a Magyar Ápolási Egyesület alapító tagja, 2010-től alelnöke. Az IME Interdiszciplináris Magyar Egészségügy – Az egészségügyi vezetők szaklapja szerkesztőbizottsági tagja, az Ápolásmenedzsment Rovat vezetője.

Tamás Éva az IME Interdiszciplináris Magyar Egészségügy – Az egészségügyi vezetők szaklapja alapítója és lapigazgatója, a Larix Kiadó Kft. ügyvezető igazgatója.

Vese világnap: fókuszban a nők

Nőket érintő vesebetegségekre és a speciális kockázatot jelentő állapotokra hívták fel a figyelmet a Debreceni Egyetem szakemberei március 8-án nőnapon, a Vese világnapján, melynek fókuszában idén a nők egészsége áll.

– A krónikus vesebetegség világszerte körülbelül 195 millió nőt érint, és jelenleg a nyolcadik vezető halálok a nőknél. Bizonyos statisztikai adatok szerint a krónikus vesebetegség nagyobb valószínűséggel alakul ki a nőknél, mint a férfiaknál – hangsúlyozta **Kárpáti István**, a Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar Népegészségügyi Medicina Tanszék vezetője a 13. Vese világnap kapcsán. Kiemelte: a világnap magyar kezdeményezésre indult, és ma már hat kontinens több mint 100 országában tartják. Vannak olyan súlyos immunbetegségek, amelyek kifejezetten a nőket érintik, az egész szervezetet támadják, de különösképpen a vesét. Ezek akár halálosak is lehetnek, ha nem avatkozunk be – fogalmazott **Balla József**, az Általános Orvostudományi Kar Nephrológiai Tanszékének vezetője. Hangsúlyozta: a Debreceni Egyetem a nephrológia területén nagyon erős bázist képez, de ehhez a társszakmákkal – például érsebészekkel, radiológusokkal, szülész-nőgyógyászokkal – való szoros együttműködés és összefogás szükséges.

Hazánkban a megközelítőleg 1 millió vesebeteg közt csaknem 20 ezer olyan nő van, aki terhességet vállalhat. A krónikus vesebetegség a terhesség szempontjából kiemelt kockázati tényezőnek tekinthető: károsan befolyásolhatja mind a termékenységet, mind a terhesség kimenetelét.

– Ma már a vesebeteg is vállalhatnak gyermeket, ami korábban szinte elképzelhetetlen volt. Az elmúlt 20 évben viszont jelentősen javultak az anyai és magzati esélyek, valamint csökkentek a szövődmények, ami a komplex, magasabb színvonalú nephrológiai, várandós- és újszülött-ellátásnak köszönhető – tájékoztatott **Mátyus János**, a Nephrológiai Tanszék egyetemi docense. A vesebetegségben szenvedő nők terhességében nagyobb a koraszülés kockázata, így az édesanyák és a kisbabák is a legmagasabb szintű ellátást igénylik.

– A neonatológia fejlődésének az eredménye, hogy ma már a 400-500 grammos koraszülöttek életkilátásai is nagyon jók, és a szakszerű ellátásnak köszönhetően maradványtünet nélküli életet élhetnek – emelte ki **Török Olga**. A Szülészeti és Nőgyógyászati Intézet egyetemi docense arra is felhívta a figyelmet, hogy egy egészséges terhesség alkalom lehet a krónikus vesebetegség korai felismerésére és a korai tervszerű terápiás beavatkozásokra. A terhesség alatt kialakuló súlyos húgyúti gyulladások következtében a vese súlyosan károsodhat, és krónikus veseelégtelenség alakulhat ki, a szülész-nőgyógyászoknak pedig jelentős szerepük van abban, hogy ezt megakadályozzák.

Ujhelyi László a húgyúti fertőzések veszélyforrásaira és megelőzési lehetőségeire hívta fel a figyelmet, hiszen a probléma jellemzően a nőket érinti elsődlegesen. A Nephrológiai Tanszék egyetemi docense kitért a hólyaghurut kezelése során sokszor feleslegesen használt antibiotikumok káros hatásaira.

Sajtóiroda-MM